

EDUSKUNNAN
LAKI- JA TALOUSVALIOKUNTA

Helsingissä
2 päivänä joulukuuta 1988
Lausunto n:o 1

Talousvaliokunnalle

Eduskunnan päätöksen mukaisesti talousvaliokunta on kirjeellään 23 päivältä syyskuuta 1988 pyytänyt laki- ja talousvaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 93 kemikaalilaksi ja laiksi torjunta-ainelain 4 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Raimo Salonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, yli-insinööri Jukka Metso sisäasiainministeriöstä, ylitarkastaja Klaus Pfister ja suunnittelija Pirkko Kivelä-Ikonen ympäristöministeriöstä, ylijohtaja Jarmo Ratia vesi- ja ympäristöhallituksesta, ylitarkastaja Juha Pöytsiä lääkintöhallituksesta, toimistopäällikkö Erkki Kellomäki Hämeen läänin hallituksesta, kemisti Asko Kauppila Suomen Kaupunkiliitosta, varatuomari Aila Lind Suomen Kunnallisliitosta, jaostopäällikkö Henrik Wickström Finlands svenska kommunförbundista, ympäristönsuojeluasiamies Jukka Luokkamäki Teollisuuden Keskusliitosta, johtaja Aimo Kastinen Kemian Keskusliitosta, palopäällikkö Arto Töytäri Haminan kaupungista, terveysinsinööri Päivi Pulkkanen Kotkan kaupungista, ympäristönsuojelupäällikkö Pekka Vuononvirta Oulun kaupungista, terveysinsinööri Pentti Forsten Porin kaupungista, palopäällikkö Aatso Laine ja työsuojelupäällikkö Kari Ikävalko Riihimäen kaupungista ja ympäristönsuojelupäällikkö Karita Krooks Varkauden kaupungista.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kemikaalilaki, joka olisi kemikaaleja, kemikaalien käsittelyn valvontaa sekä kemikaalien aiheuttamien terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä koskeva yleislaki. Uusi laki mahdollistaisi sen, että asetuksilla voidaan sää-

tää teollista käsittelyä koskeva yhtenäinen lupa- ja ilmoitusjärjestelmä sekä terveydelle ja ympäristölle vaarallisille kemikaaleille että palveluille nesteille.

Kemikaalilaki koskisi voimassa olevasta myrkkylaista poiketen kaikkia kemikaaleja. Sääntely kuitenkin kohdistettaisiin pääasiassa terveydelle ja ympäristölle vaarallisiin kemikaaleihin.

Hallituksen esityksen mukaan kemikaalilaki tehostaisi terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn valvontaa, koska tultaisiin edellyttämään, että terveydelle ja ympäristölle vaarallisen kemikaalin laajamittaista ja keskipuurta teollista käsittelyä ei voitaisi aloittaa, ennen kuin siihen on saatu lupa tai siitä on tehty ilmoitus valvontaviranomaiselle.

Kemikaalilain nojalla valtioneuvosto tai eräissä tapauksissa lääkintöhallitus tai vesi- ja ympäristöhallitus voisi rajoittaa kemikaalin valmistusta, maahantuontia, myyntiä ja käyttöä taikka kieltää ne kokonaan, jos terveys- tai ympäristönsuojelunäkökohdat sitä edellyttäisivät.

Ehdotuksen mukaan kemikaalilaki ja torjunta-ainelain muutos on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1990 alusta, kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua lain hyväksymisestä.

Valiokunnan kannanotot

Laki- ja talousvaliokunta on lausuntoaan valmistellessaan tarkastellut hallituksen esitystä toimialansa perusteella pelkästään kunnallishallinnon ja ympäristöasioiden kannalta.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 4 §:n mukaan kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista koskevan valvonnan ylin johto ja ohjaus kuu-

luu sosiaali- ja terveysministeriölle kemikaalien aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemisen torjumisen osalta sekä ympäristöministeriölle kemikaalien aiheuttamien ympäristöhaittojen ehkäisemisen ja torjumisen osalta. Kauppa- ja teollisuusministeriölle kuuluisi kuitenkin terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien teollista käsittelyä ja varastointia koskevien säännösten ja määräysten noudattamista koskevan valvonnan ylin johto ja ohjaus.

Valiokunnan mielestä valvonnan ylin johto ja ohjaus on hajanaista, koska se kuuluu kolmen ministeriön alaisuuteen. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että selvitetään mahdollisuudet keskittää kokonaisvastuu yhdelle ministeriölle. Ylimmän toiminnallisen koordinaatiovastuun johto- ja ohjausasioissa tulee jokaisessa tilanteessa olla yhdellä ministeriöllä.

Kemikaalilaki tulee antamaan kuntien kemikaalivalvontaviranomaisille merkittävän aseman lain käytännön valvonnassa. Kun kuntien kemikaalivalvontaviranomaisilla on erilaiset valmiudet tämän tehtävän hoitamiseen, on luotava tietoyhteysjärjestelmä kunnista kemikaalikeskusrekisteriin, josta saisi tiedot kunkin valvottavan kemikaalin ominaisuuksista sekä tarkastuksessa ja valvonnassa olennaisista näkökohdista. Valvontaa ja tarkastusta helpottaisi myös se, että kaupan ja käytössä olisi vain todella tarpeelliseksi todettuja kemikaaleja.

Valiokunnan mielestä käyttöön hyväksyttyjen kemikaalien ominaisuudet ja vaikutukset ihmisille ja luonnolle on tiedettävä mahdolli-

simman hyvin. Tämä edellyttää korkeatasoista tutkimustoimintaa, jotta tutkimustulosten luotettavuus voitaisiin kaikissa oloissa taata. Toisaalta, jotta estettäisiin tutkimuskustannusten ylihinnointelu, on yhteiskunnan pääosiltaan vastattava kansainväliset standardit täyttävästä kemikaalitutkimuksesta. Vain tällaiseen järjestelmään tukeutuen voivat pienet ja keskisuuret yritykset tuottaa kemikaaleja ja käydä niillä kauppaa.

Valiokunta korostaa, että palo- ja pelastusviranomaisille tulee ilmoittaa ei vain tapahtuneista kemikaalien aiheuttamista terveys- ja ympäristöhaitoista vaan myös kaikista tapauksista, joissa kemikaaleja siirtyy myynnissä tai käytössä kunnan alueella.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kemikaalilain valvontaan osallistuvilla viranomaisilla tulee olla riittävät resurssit niille säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Samalla valiokunta korostaa, että kemikaalilain valvontaa suorittavilla viranomaisilla tulee olla mahdollisuus saada tarpeellinen koulutus lain edellyttämien tehtävien hoitamiseen.

Valiokunta pitää hallituksen esitykseen liittyviä lakiehdotuksia perusteltuina ja tarkoituksenmukaisina.

Edellä esitetyn perusteella laki- ja talousvaliokunta esittää kunnioittavasti lausuntonaan,

että edellä esitetyt näkökohdat otettaisiin huomioon asiaa talousvaliokunnassa käsiteltäessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kokko, varapuheenjohtaja Järvisalo-Kanerva, jäsenet R. Aho, Dromberg, Hilpelä, Hurskainen-

Leppänen, Joenpalo, Jurva, Nyman, Pulliainen, Rajamäki, Sarapää, Siuruainen, Turunen, Urpilainen ja Varpasuo.